

Australian Government

د کورونا ویروس (COVID-19) په اړه ناسم مالومات او حقیقتونه

لکه څرنگه چې آسټرالیا د COVID-19 وبا ته خپل غبرگون ته دوام ورکوي، موږ د ویروس پورې اړوند د ډیرو مالوماتو د مدیریت کولو د ننګونې سره مخ یو. دغه مالومات ځینې ممکن غلط او احتمالا زیانمن هم وي. دې ته غلط مالومات ویل کیږي. غلط مالومات کولی شي په پراخه او ګرندۍ توګه خپاره شي او د خلکو لپاره دا ستونزه رامنځته کوي چې د تایید شوي حقایقو او غلطو مالوماتو توپیر سره وپېژني.

د نویو COVID-19 تازه مالوماتو او پرمختګونو سره چې هره ورځ پیښیږي، دا عادي خبره ده چې پوښتنې یا اندیښنې ولری، او احتمالا د COVID-19 او واکسین کېدلو په اړه د اندیښنې احساس وکړی. د دې سند موخه دا ده چې د COVID-19 واکسینونو پورې اړوند عام پوښتنو او غلط مالوماتو ته د دقیقو، شواهدو پر اساس ځوابونه وړاندې کړي.

د وروستیو تازه مالوماتو او وړاندیزونو لپاره مهرباني وکړئ د www.health.gov.au یا <https://covid19inlanguage.homeaffairs.gov.au/> څخه لیدنه وکړئ.

COVID-19 یو درواغ دي

ناسم مالومات COVID-19 یو درواغ دی.

حقیقت COVID-19 د نوي کورونا ویروس (SARS-CoV-2) له امله رامینځته کیږي، کوم چې د ویروسونو د لویه کورنۍ برخه ده چې کولی شي په انسانانو او څارویو کې د تنفسي انتاناتو لامل شي. دا انتانات له عادي زکام څخه تر جدي ناروغۍ پورې کیدی شي. COVID-19 د څاڅکو او ککړو سطحو له لارې د خلکو ترمنځ خپرېږي.

په ټوله نړۍ کې ډیر ساینسي مطالعات ښيي چې خورا معتبر تخصصي لابراتوارونه او طبي متخصصینو ویروس جلا او ترتیب یي کړی چې د COVID-19 لامل کیږي، دا په ګوته کوي چې ویروس شتون لري، دا د انفلوینزا د ویروس څخه توپیر لري، او دا د یوې ناروغۍ لامل کیږي چې یوازې په 23 میاشتو کې یې په نړۍ کې له 5.3 ملیونه څخه ډیر مړینې پیښ کړي دي.

آسټرالیا بختور دی چې د عامه او خصوصي رنځپوهنې لابراتوارونو تخصصي شبکې لخوا د SARS-CoV-2 کشف او تایید کولو وړتیا لري او د مناسب اعتبار سره ملاتړ کیږي. د انفیکشن او معافیت لپاره د Peter Doherty Institute کې د ویکټوریا انتاني ناروغیو لابراتوار (VIDRL) ویکټوریا کې د SARS-CoV-2 یې جلا کړ. دا مهم مالومات سمدلاسه د سیمه ایزو او بهرنیو لابراتوارونو ساینس پوهان لومړی کسان و چې SARS-CoV-2 یې جلا کړ. دا مهم مالومات سمدلاسه د سیمه ایزو او بهرنیو لابراتوارونو سره شریک شوي او د دې وژونکي ویروس د شتون لپاره ساینسي شواهد هم چمتو شوي.

د COVID-19 سره د خلکو د شمیر او د ناروغۍ له امله د مړینې شمیر په اړه مالومات په آسټرالیا او ټوله نړۍ کې راټول شوي. تاسو کولی شئ هره ورځ آسټرالیا پورې اړوند د COVID-19 داتا په www.health.gov.au کې وګورئ

واکسینونه

ناسم مالومات د COVID-19 واکسینونه خورا ګرندې رامینځته شوي، په سمه توګه ازمویل شوي ندي او خوندي ندي.

حقیقت د COVID-19 واکسینونه په ګرندې رامینځته شوي پرته لدې چې د کیفیت، خونديتوب او موثریت کې یې مصالحت شوي وي. په ټوله نړۍ کې څیړونکي د وبا د لومړیو مرحلو څخه د COVID-19 واکسینونو رامینځته کولو لپاره سخت کار کوي. دوي وتوانېدل چې د واکسینونو پراختیا ګرندې کړي او دا د ساینس پوهانو، تولید کونکو او توزیع کونکو ترمنځ د همکارۍ په پایله کې ده.

بې ساره نړیواله بودیجې اجازه ورکړې چې د COVID-19 واکسینونو پراختیا او پلي کولو پلانونو مرحلو ته اجازه ورکړي چې د یو بل سره څنګ په څنګ پرمخ ولاړ شي. د رامینځته شوي د COVID-19 واکسینونه اوس په لسګونه زره خلک د دوی کلینیکي آزموینو کې شامل دي.

سربيره پردې، وبا ته د خواب ويلو څرنگوالي په اړه څېړنه د COVID-19 د مخه كيدو پېښ شوي وه. دا څېړنه د تيرو كورونا وېروسونو داتا گوري لكه په 2002 كې SARS او په 2012 كې MERS، څېړونكو ته د كار پيل وركوي كله چې د COVID-19 واکسينونو جوړولو خبره راځي.

په آسټراليا كې، د معالجوي توکو اداره (Therapeutic Goods Administration (TGA)) د خونديتوب، كفييت او موثريت لپاره د كارولو لپاره د تصويب د مخه د احتمالي COVID-19 واکسين ډېر دقيق ارزوي. TGA په دوامداره توگه د COVID-19 واکسينونو د خونديتوب څارنه كوي او دوی د COVID-19 واکسين هره بسته هم گوري ترڅو ډاډ ترلاسه كړي چې دا د ورته كفييت معيارونه پوره كوي.

ناسم مالومات د COVID-19 واکسينونه خطرناک دي او ډير خلک به د COVID-19 په پرتله د واکسين د ناوړه اغيزو له امله مړه شي.

حقيقت د COVID-19 واکسين گټې د هغه د خطرونو څخه ډيرې دي. د Pfizer/BioNTech (Comirnaty)، AstraZeneca (Vaxzevria) او Spikevax (Moderna) واکسينونو كلينيكي ازموينې د COVID-19 د نښو د پراختيا او د جدي ناروغۍ پر وړاندې په محافظت كې مؤثره ښودل شوي دي.

د واکسين كولو عامو ضمني اغيزو كې سټريا، د سر خور، د بدن خور او تبه شامل دي. په ډيرو جدي ضمني اغيزو كې شامل د انافيلىكسس او يو نادر حالت چې د ترمبوسيس د نومبوسيتوپېنيا سندروم (thrombosis with thrombocytopenia syndrome (TTS)) په نوم يادېږي چې د COVID-19 استرازنكا واکسين سره تړاو لري. TTS يا د واکسين هڅول شوي ترمبوتيك ترمبوسيتوپېنيا (Vaccine Induced thrombotic thrombocytopenia (VITT))، يو نادر نوی پېژندل شوی حالت چې د ترمبوسيس د نورو لاملونو سره د مختلف ميكانيزم دي. د راپور شويو قضيه په مينځ كې، د TTS لپاره د زياتو خطرونو لپاره هيڅ پېژندل شوي نښې شتون نلري.

TTS د وينې گنديدل (ترمبوسيس) او د وينې د كرويواتو تيټه كچه (ترمبوسايټوپېنيا) پكې شامل دي چې د بدن په مختلفو برخو كې پېښېدلې شي.

په مجموع كې، د ضمني اغيزې په توگه د TTS خورا ټيټ چانس شتون لري. د TTS خطر په آسټراليا كې شاوخوا 2.0 په 100,000 كې د AstraZeneca د دوزونو څخه اټکل كېږي. TTS د استرازنكا د دوهم دوز وروسته خورا نادر ښكاري، د بریتانيه (United Kingdom (UK)) د داتا سره چې 1.5 په هر ميليون دوهم دوز كې ښودل شوي ده.

د TTS قضيو څخه چې د TGA لخوا د تاييد شوي يا احتمال په توگه طبقه بندي شوي دي، ډيرې يې له روغتون څخه رخصت شوي. د واکسين له پيل څخه تر 2 دسمبر 2021 پورې، د 39.1 ميليون د COVID-19 واکسين دوزونه وركړل شوي دي. TGA په خلکو كې د مړينې ډير راپورونه ترلاسه كړي او بياكلته يې كړي چې پدې وروستيو كې واکسين شوي او يوازي اووه 9 قضيه د واکسين كولو سره تړاو لري. دا مړينې ټولې د AstraZeneca واکسين لومړي دوز پورې اړه لري - 8 د TTS قضيه وې او يوه يې د معافيت ترمبوسيتوپېنيا قضيه وه.

هغه خلک چې د وينې گنديدلو شخصي يا د كورنۍ شاليد لري، د وينې گنديدلو لپاره د خطر عوامل لري يا د انټي كوگولېنټ درمل اخلي كولى شي استرازنكا ولري. د احتياط په توگه د خلکو يوه کوچنۍ ډله شتون لري چې د وينې د گنديدلو ناروغي لري او دا شخص بايد د COVID-19 بدیل واکسين ترلاسه كړي.

که تاسو د واکسين څخه ضمني اغيزه تجربه کوئ، د روغتيا د يو مسلکي څخه مرسته وغواړئ او TGA ته يې راپور ورکړئ (تليفون: 1300 134 237).

ناسم مالومات د COVID-19 واکسين پيل ستاسو د DNA د راټولولو لپاره يو پوښښ دی.

حقيقت د واکسين كولو د پروسې په جريان كې د DNA د راټولولو هيڅ اراده شتون نلري، او نه يې درلود.

د آسټراليا حكومت د COVID-19 واکسين پيل كولو څخه موخه د آسټراليايانو د روغتيا ساتنه ده، د COVID-19 واکسينونو چمتو كول ترڅو د SARS-CoV-2 وېروس څخه د جدي ناروغۍ د رامېنځته كيدو او مړينې مخه ونيسي.

د COVID-19 واکسينونه چې په آسټراليا كې د كارولو لپاره تصويب شوي د پېچكاري په واسطه په عضلاتو كې، معمولا د مړوند په پورتنۍ عضلاتو كې وركول كېږي. ستاسو له بدن څخه هيڅ شی په گډون د ستاسو DNA نه اخيستل كېږي. د COVID-19 واکسين هم نشي كولى ستاسو جين يا DNA بدل كړي.

ناسم مالومات د COVID-19 واکسين د عقامت (infertility) لامل كېږي.

حقيقت د دې د ملاتړ لپاره هيڅ ساينسي شواهد شتون نلري چې د COVID-19 واکسينونو څخه كوم چې دا مهال د TGA لخوا تصويب شوی د عقيم كيدلو او/يا سټريلايزيشن لامل كېږي. TGA به په آسټراليا كې د كارولو لپاره داسې واکسين تصويب نكړي

چې خوندي او مؤثر نه وي. پدې کې په عقامت (زيربون) باندې اغيزې شاملې دي. د COVID-19 واکسين، لکه د نورو واکسينونو په څېر، زموږ په بدن په روزلو سره د وېروس پر وړاندې د مبارزې لپاره د انټي باډيز رامینځته کولو سره کار کوي چې د COVID-19 لامل کېږي، ترڅو د راتلونکې ناروغۍ مخه ونيسي. اوس مهال هيڅ داسې شواهد شتون نلري چې د COVID-19 واکسين څخه رامینځته شوي انټي باډيز د امیندواری سره ستونزې، په گډون د پلاستيا وده رامینځته کړي.

ناسم مالومات د COVID-19 واکسين ستاسو DNA بدلوي.

حقیقت د COVID-19 واکسينونه ستاسو DNA نه بدلوي. واکسينونه د بدن طبيعي دفاع سره کار کوي ترڅو د COVID-19 ناروغۍ لپاره د معافیت په رامینځته کولو کې مرسته وکړي.

اوسمهال په آسترالیا کې د COVID-19 3 واکسينونه تصویب شوي او کارول کېږي - د Pfizer واکسين او Moderna واکسين چې د mRNA پلټ فارم کاروي، او د استرازنکا واکسين چې د وېروس وایرل ویکتور پلټ فارم کاروي.

د ویکتور واکسين یو بی ضرره، ضعیف حیواني وېروس کاروي چې د کورونا وېروس لپاره ځانگړي د پروټین جنیټیک کوډ لري، معمولا د سپایک پروټین، پداسې حال کې چې د mRNA واکسينونه د RNA په نوم جنیټیک کوډ کاروي ترڅو د کورونا وېروس ځانگړي سپایک پروټین تولید کړي. هيڅ واکسين نشي کولی ستاسو DNA بدله کړي.

د عام COVID-19 واکسين افسانه په غلط ډول ادعا کوي چې د mRNA واکسين کولی شي ستاسو DNA بدل کړي، کوم چې ریښتیا ندي. د mRNA واکسينونه د RNA په نوم جنیټیک کوډ کاروي ترڅو د کورونا وېروس ځانگړي سپایک پروټین تولید کړي. یوځل چې mRNA د بدن حجرو ته ننوځي، حجرې په RNA کې موجود لارښوونې کاروي ترڅو سپایک پروټین رامینځته کړي. حجرې د دوی په سطح کې سپایک پروټین بڼې او mRNA ماتوي چې د واکسين لخوا وړاندې شوي. د معافیت حجرې بیا سپایک پروټین بهرني په توگه پیژني او د دې پر وړاندې د معافیت غبرگون رامینځته کول پیل کوي. د واکسين څخه RNA په هيڅ ډول زموږ د DNA سره بدلون یا تعامل نه کوي.

ناسم مالومات د COVID-19 واکسينونه کولي شي تاسو انټرنټ، وائی فاي، 5G یا بلوتوت سره وصل کړي.

حقیقت د COVID-19 واکسينونه تاسو انټرنټ، وائی فاي، 5G، بلوتوت سره نه وصل کوي، یا نشي کولی، یا هر ډول بی سیم ارتباط فعال کړي.

د mRNA ځینې واکسينونه رامینځته شوي چې پکې د هایډروجيل په نوم د موادو کارول شامل دي، کوم چې ممکن زموږ حجرو ته د واکسين ورو ورو خپریږي چې مرسته وکړي. بایو انجینرانو د ډیری کلونو لپاره ورته هایډروجيلونه په بیلابیلو لارو کارولي دي. د مثال په توگه، دوی دا زموږ د بدن دننه کیښودو وروسته د ډې حجرو ژوندي پاتې کیدو کې د مرستې لپاره کارولي. د دې له امله، ځینې خلک پدې باور دي چې هایډروجيل د بریښنايي امپلانټونو لپاره اړین دي، کوم چې کولی شي انټرنیټ سره وصل شي.

د Pfizer/BioNTech واکسين (Comirnaty) هایډروجيل د یوې برخې په توگه نه کاروي. د Pfizer/BioNTech واکسين د mRNA یوه ټوټه لري چې په lipid (غور) څاڅکي کې پوښل شوی. lipid زموږ واکسينو ته په حجرو کې ننوتلو کې مرسته کوي، ځکه چې زموږ حجرو سره یوځای کیدونکی غشا (membrane) هم ډیری د lipid څخه جوړه شوي ده. دا واکسين او غشا کولی شي په اسانۍ سره یوځای شي، په حجره کې د mRNA زیرمه کول کوي.

ناسم مالومات د COVID-19 واکسينونه یو مایکروچپ یا د تعقیب کولو ټیکنالوژۍ لري.

حقیقت د COVID-19 تایید شوي واکسينونه هيڅ ډول سافټویر یا مایکروچپ نلري. دوی د خلکو تعقیب لپاره نشي کارول کیدی.

د TGA په ویب پاڼه کې د محصولات مالومات شتون لري او د هر واکسين ټول اجزا لست کوي. TGA د کارولو د مخه د ټولو واکسينونو د بسنه ازموینه کوي ترڅو د کیفیت ډاډ وي او څارنه وکړي که چېرې د خونديتوب انډینټي راپورته شي.

ناسم مالومات د COVID-19 واکسينونه تاسو ته COVID-19 درکوي.

حقیقت په آسترالیا کې هيڅ یو تایید شوی واکسين ژوندي وېروس نلري. دا پدې مانا ده چې دوی نشي کولی تاسو ته COVID-19 درکړي.

د COVID-19 واکسينونو ځینې ضمني اغيزې، لکه تبه او ستړیا کولی شي د COVID-19 نښو تقلید وکړي. دا نښې عادي دي او دا یوه نښه ده چې بدن د وېروس پر وړاندې محافظت رامینځته کوي چې د COVID-19 لامل کېږي.

دا معمولاً ستاسو د بدن لپاره تر 2 اونيو پوري وخت نيسي (د وروس پروراندې محافظت چې د COVID-19 لامل کيږي) د واکسين هر دوز وروسته، ترڅو معافيت رامینځته کړي. د دې مانا دا ده چې امکان لري يو څوک د واکسين د مخه يا سمدستي وروسته په COVID-19 اخته شي او لاهم ناروغ شي.

دا د يو کس لپاره هم امکان لري چې په COVID-19 اخته شي حتی کله چې دوی په بشپړ ډول واکسين شي، مگر د دې احتمال ډير کم دي.

دا مهم دي چې تاسو د واکسين دواړه دوزونه ترلاسه کړئ او ډاډ ترلاسه کړئ چې که تاسو د COVID-19 کومې نښې ولرئ جلا شي او معاینه وکړئ.

ناسم مالومات د COVID-19 واکسينونه کولي شي دا خپور "shed" کړي ترڅو غير واکسين شوي خلک اغيزمن کړي.

حقيقت د COVID-19 واکسينونه غير واکسين شوي خلکو ته دا نه خپروي. دا امکان نلري. دا ډول خپرېدل يوازې د واکسينونو سره واقع کېدې شي چې د ضعيف، ژوندي رقم وروس واکسينونو بې کارولي وي. په آسټراليا کې د کارولو لپاره تصويب شوي د COVID-19 واکسينونو د کوروناهيڅ ژوندي وروس رقم نلري.

ناسم مالومات د COVID-19 واکسينونه د کوروناهيڅ وروس د بدلونکي ډولونو پر وړاندې کار نه کوي.

حقيقت ټول وېروسونه، په شمول د SARS-CoV-2، د وخت په تېرېدو سره د دوی د طبيعي تکامل د برخې په توگه بدلېږي. پدې وروستيو کې په رسنيو کې د وروس د نويو ډولونو په اړه لکه د Delta او Omicron د ډولونو راپورونه ورکړل شوي. دا پدې مانا ندي چې واکسين به په نوي ډولونو اغيزمن نه وي.

ټول واکسينونه چې دا مهال په آسټراليا او نورو هېوادونو کې د کارولو لپاره تصويب شوي دي دا بنودلي چې دا د SARS-CoV-2 وروس د ډول څخه چې تر دې دمه راپورته شوي د جدي ناروغۍ په مخنيوي کې خورا مؤثره دي.

TGA دې ته د دوی د تصويب او نظارت پروسې يوې برخې په توگه له نږدې نظارت کوي. دا ممکن پدې مانا وي چې خلک د اضافي واکسين کولو ته اړتيا ولري لکه تيتانوس او توري ټوخي، يا دا پدې مانا دي چې مور به بيا واکسين کولو ته اړتيا ولرو - لکه مور چې هر کال د فلو واکسين لپاره بې کولو. ځيرونکي لاهم پدې اړه ځيړني کوي، مگر دوی پوهيږي چې وېروس دومره بدلون نه دی کړی ترڅو چې اوسني واکسينونه غير مؤثر کړي.

ناسم مالومات هغه خلکو چې COVID-19 درلودلي وي او روغ شوي دي واکسين کولو ته اړتيا نلري.

حقيقت حتی که تاسو د COVID-19 درلودلي وي، دا وړانديز کيږي چې تاسو بايد د COVID-19 واکسين ترلاسه کړئ.

د SARS-CoV-2 وېروس سره طبيعي انتان معافيت هڅوي ترڅو د بيا ناروغ کېدلو پروراندې يو څه محافظت وړاندې کړي، مگر د معافيت غبرگون ځواک او د وخت موده چې محافظت دوام لري لاهم په ټوله نړۍ کې په فعاله توگه ځيړل کيږي.

د COVID-19 سره تړلي د جدي روغتيايي خطرونو له امله، او دا حقيقت چې د وېروس بيا ناروغ کېدلو او وروسته د هغه ليرېدول ممکن دي، هغه شخص چې د مخه COVID-19 درلودلي وي لاهم اړتيا لري د COVID-19 واکسين ولري ترڅو خپل د معافيت سيستم تقويه کړي.

د آسټراليا طبي غبرگون

ناسم مالومات آسټراليا نشي کولی کافي طبي تجهيزات او اکمالات ترلاسه کړي (وينټيليترونه، ماسکونه، د ازمويني بستې).

حقيقت آسټراليا د شخصي محافظتي تجهيزات ډير لري، او نور ډير بې په آسټراليا کې توليديږي او هر وخت آسټراليا ته سپارل کيږي.

د آسټراليا حکومت ته مشورتي کميټې، پشمول د ارتباطي ناروغيو شبکه آسټراليا او د عامې روغتيا لابراتوار شبکه، د COVID-19 ازمويني تگلارو او اړتياو په اړه د لارښود بيا ارزونې لپاره په مکرر ډول سره ناسته کوي. دوي په دوامه توگه د عامې روغتيا غبرگون ملاتړ لپاره لازمي ازمويني، د COVID-19 وبا، د ازمويني اکمالاتو ته لاسرسی او دوام او ډاډينه، شخصي محافظتي تجهيزات او نور طبي توکي بررسي کوي.

ناسم مالومات آسټراليا روغتونونه نشي کولی د COVID-19 له امله د ډيريدونکيو غوښتنو د عهده څخه نه وځي.

حقيقت آسټراليا د نړۍ په کچه روغتيايي سيستم لري چې د اړتيا په صورت کې د COVID-19 وبا پرمهال د اضافي غوښتنې مديريت کولی شي. پدې کې د آسټراليا حکومت، ايالت او د سيمي حکومتونو او خصوصي روغتيا سکتور ترمينځ ملگرتيا له لارې د روغتونونو اضافي بسترونو، طبي تجهيزاتو، اکمالاتو، او طبي کارمندانو ظرفيت شامل دی.

ازمونه او درملنه

ناسم مالومات Hydroxychloroquine، ivermectin، doxycycline او zinc د COVID-19 درملنه او/يا تداوي لپاره خوندي او اغيزمن دي.

حقيقت د آسټراليا حکومت د COVID-19 درملني او تداوي په اړه د نړۍ څيړني له نږدې څاري. د COVID-19 واکسينونه د COVID-19 نښو د پراختيا د مخنيوي او د جدي ناروغۍ پر وړاندې ساتني ترټولو اغيزمنه لار پاتې ده.

دا مهال د COVID-19 مخنيوي يا درملني لپاره د ivermectin، doxycycline او zinc (په جلا توگه، يا ترکيب کې) د خوندي او اغيزمن کاروني د ملاتړ لپاره کافي شواهد شتون نلري.

د آسټراليا ملي د COVID-19 کلينيکي شواهدو کاري تيم د COVID-19 درملني لپاره د hydroxychloroquine، ivermectin، doxycycline يا zinc کارولو وړانديز نه کوي.

د COVID-19 درملني لپاره د hydroxychloroquine (د zinc سره يا پرته له زينک څخه) کارول د اخلاقي تصويب سره د بعضي آزموينو څخه بهر يې وړانديز نه کيږي. Hydroxychloroquine بڼه پيژندل شوي خطرونه لري چې کولی شي د زړه حملې، د سترگو زيان او د وينې د شکرو شديد کميدو لامل شي (احتمالا د کوما لامل کيږي).

ناسم مالومات د PCR (polymerase chain reaction) ازمونې د COVID-19 لپاره د اعتبار وړ ندي او نشي کولی د کورونو وپروس له نورو ناروغيو سره لکه عام زکام او د انفلونزا توپير وکړي.

حقيقت په آسټراليا کې، د (nucleic acid amplification NAA) ازمونې د (polymerase chain reaction PCR) په کارولو سره د تنفسي نمونې په اړه چې د ستوني او پوزي سواب له لارې راټول شوي د وپروس انتاناتو تشخيص لپاره د لوړې کچې معياري ازمونه ده (د مثال په توگه، COVID-19 او انفلونزا). دا د ازمونې ميتود خورا حساس دی او هغه ټوټې کشف کوي چې د وپروسونو لپاره ځانگړي دي (دا SARS-CoV-2 يا کوم بل وپروسونه دي). د PCR ازمونه د کاروني لپاره تصويب شوي او په سيمه ايزه او نړيواله کچه د رنځپوهنې لابراتوارونو لخوا ځارل کيږي ترڅو ډاډ ترلاسه شي چې د لوړې ازمونې او فعاليت معيار پوره کيږي.

ځينې خلکو د متحده ايالاتو د ناروغيو کنترول او مخنيوي مرکزونو څخه د ازمونې مشورې کې بدلون غلط درک کړی چې د PCR ازمونو کارولو په اړه يې مشوره چمتو کړې چې د تنفسي انتاناتو مختلف وپروس لاملونو لپاره ډيری رنځن اهداف پکې شامل دي. دا ازمونې کولی شي په ورته وخت کې د COVID-19 او انفلونزا په څير انتانات تشخيص کړي او په سمه توگه د دواړو ترمينځ توپير وکړي. دا په منظم ډول پيښيږي او د PCR د ازمونو له راتگ راهيسې په آسټراليا کې معياري تمرين دی چې ډيری موخي پکې شاملې دي. په آسټراليا کې، د PCR ازمونو کارول عادي خبره ده کوم چې به د انفلونزا وپروسونه، پيرين فلويوزا وپروسونه، د انسان ميټپنيومو وپروس، تنفسي سنسيټال وپروس او نور په شمول چې په عام ډول خپريږي د انسان کورونو وپروس چې د SARS-CoV-2 څخه مخکې خپريږي کشف کړي.

ناسم مالومات د ټولو خلکو ازمونه به د COVID-19 د خپريدو مخه ونيسي.

حقيقت ازمونې د COVID-19 د خپريدو مخه نه نيسي.

د تشخيص ازمونه د ناروغۍ د ايبيډيمولوژي په ټاکلو، د قضبي خبرولو او د اړيکو په مديريت کې، او په نهايت کې د وپروس د ليريدلو په کمولو کې مهم رول لوبوي. د COVID-19 واکسين په ټولنه کې د COVID-19 د خپريدو د مخنيوي ترټولو غوره لار ده.

په هر صورت، COVID-19 ته منفي ازمونه کول پدې مانا ندي چې تاسو په خطر کې نه ياست، يا نورو ته خطر نه ياست. دا مهمه ده چې په ياد ولرئ چې هيڅ ازمونه په ټولو شرايطو کې 100% سمه نه ده. تشخيصي ازمونې ممکن تل وپروس ونه پيژني کله چې دا په نتيجه کچه شتون ولري. د مثال په توگه، د SARS-CoV-2 سره د ابتدايي انفیکشن وروسته، دا د PCR لخوا د وپروس کشف کولو لپاره څو ورځې وخت نيسي، نږدې 2-3 ورځې مخکې له دې چې نښې څرگند شي. د انفیکشن د پيل په جريان کې معايه ممکن منفي پايله بيرته راولي، حتی کله چې يو فرد د SARS-CoV-2 په ناروغۍ اخته وي. اوسمهال،

هيڅ داسي ازموينه شتون نلري چې د انفېکشن په پيل کې د اعتبار وړ ويروس کشف کړي کله چې يو څوک يې علايم ونلري. هيڅ داسي ازموينه هم شتون نلري چې کولی شي په معتبر ډول مالومه کړي چې آيا يو شخص ساري دی. دا مهم دي چې ښه حفظ الصحه، فزيکي واټن تمرين کړئ، او په کور کې پاتې شئ کله چې د ناروغۍ احساس وکړئ. دا کړنې د هدف شوي ازمويني سره يوځای، د COVID-19 او نورو ساري ناروغيو د ليردولو په مخنيوي کې مرسته کوي، او د آسټراليا د روغتياي سيستم څخه غوښتنې کموي.

د آسټراليا حکومت سپارښتنو ته دوام ورکوي چې د ازمويني کرنا لاره، پشمول د اسيميټوماتيک خلکو لپاره د کاري ځای د معاینه کولو برنامې، د عامې روغتيا اړوند چارواکو سره په مشوره رامینځته شي. د پراخه اسيميټوماتيک ازمويني په اړه د آسټراليا حکومت دريځ په اړه د نورو مالوماتو لپاره، مهرباني وکړئ د [Department of Health's website](http://www.health.gov.au) وگورئ.

ناسم مالومات د ازمويني بستې دقيقې ندي.

حقيقت په آسټراليا کې، مور 2 ډوله ازمويني کوو چې د SARS-CoV-2 تشخيص کړي:

1. RT-PCR (reverse transcription polymerase reaction)

2. RAT (rapid antigen testing)

دواړي ازمويني کوي چې د SARS-CoV-2 ويروس ستاسو په ستوني، پوزي، د پوزي رطوبت يا لعاب کې شتون لري. د PCR ازمويني د SARS-CoV-2 ويروس شتون موندلو کې غوره دي او دا مهال د COVID-19 تشخيص تاييد لپاره کارول کېږي. د PCR ازمويني کولی شي ويروس د انفېکشن په پيل کې کشف کړي، او ځيني وختونه حتی مخکې له دې چې يو څوک ناروغ شي ويروس کشف کړي.

د لابراتوار پر بنسټ د PCR ټيسټونه خورا په لوړه کچه دي که څه هم د ترسره کولو لپاره پېچلي دي. دوی متخصص ساينس پوهانو ته اړتيا لري ترڅو ازمويني په لابراتوار کې پرمخ بوځي. د پاملرنې ځينې د PCR ټيټي ازمويني د ځانگړو ترتيباتو لپاره شتون لري، لکه عاجل ډيپارټمنټونه او ليري پرتي سيمي.

د چټک انټيجن ازمويني د ويروس د ځانگړو پروټينونو شتون په موندلو سره کار کوي. دوی خورا دقيق دي کله چې د هغه خلکو ازمويني لپاره کارول کېږي چې ښې لري.

د گړندي انټيجن ټيسټونه عموماً په لومړيو 7 ورځو کې وروسته له دې چې ښې نښانې ښکاره شي غوره ترسره کېږي. دوی دومره دقيق ندي که تاسو ښې نښې نلري کولی شي غلط منفي يا غلط مثبت پایلې رامینځته کړي.

د انټيجن ډيري گړندي ازمويني په 10-20 دقيقو کې پایله ورکوي.

که تاسو په کور کې مثبت RAT لري، تاسو اړتيا نلري د ازمويني کلينيک کې د PCR ټيسټ ترلاسه کړئ ترڅو دا پایله تاييد کړي.

د معالجوي توکو اداره (TGA) په آسټراليا کې کارول شوي ټول ازمويني ميتودونه ارزوي او تصويبيوي. د TGA د فعاليت سخت معيارونه پلي کوي ترڅو ډاډ ترلاسه کړي چې ازمويني اغيزمنې او د باور وړ دي.

د تازه مالوماتو لپاره چې کومه د COVID-19 ازموينه د آسټراليا معالجوي توکو راجسټر کې شاملې دي، مهرباني وکړئ د TGA ويب پاڼه www.tga.gov.au څخه ليدنه وکړئ.

قيودات او ماسکونه

ناسم مالومات د قيوداتو 'lockdown' يوه موده به د COVID-19 د خپرېدو مخه ونيسي.

حقيقت د محدوديتونو وضع کول او د قيوداتو يوه موده او بيا زموږ 'نورمال ژوند' ته د راستنيدو لپاره د ورته محدوديتونو لري کول به د COVID-19 خپرېدل په بشپړ ډول و نه دروي. په هرصورت، محدوديتونه په ټولنه کې د COVID-19 ليرد کمولو کې مرسته کوي.

د COVID-19 د خپرېدو په ورو کولو کې د مرستې تر ټولو اغيزمنده لار د COVID-19 واکسين ترلاسه کول، ماسک اغوستل، فزيکي واټن ساتل، د لاس او تنفسي حفظ الصحې تمرين کول، په کور کې پاتې کيدل او معاینه کول دي که تاسو د ناروغۍ احساس کوئ.

د COVID-19 سره د پام وړ شمير خلک د ساري ناروغۍ په جريان کې يا هم لري ښې نښې لري يا غير علامتي دي. د دوه اونيو لنډ د قيوداتو دوره هغه کسان له خطر سره مخ کوي چې د COVID-19 سره ښې نښې نلري ترڅو د قيوداتو د پورته کيدلو سره په ناڅاپي ډول نور خلک ويروس ته ور وپېژني.

قيودات د ايالت او سيمې حکومت ملاتړ هم کوي ترڅو د تماس څارني ترسره کړي. د روغتيا ماهرين هره ورځ په آسټراليا کې د نويو قضيو شمير څارني ته دوام ورکوي او چيرې چې د ټولني ليردول پېښيري. سپارښتنې به د شواهدو پر اساس رامېنځته شي د کوم نوي مقرراتو يا محدوديتونو په اړه چې پلي کيدو ته اړتيا لري. ټول بايد د www.australia.gov.au په ليدلو سره د اوسني محدوديتونو سره با خبره پاتې شي.

ناسم مالومات ماسکونه د COVID-19 پر وړاندې اغيزمن ندي او/يا کارول يې خوندي ندي

حقيقت ماسکونه د COVID-19 د ليردولو د مخنيوي لپاره کلیدي اقدام دی. ماسکونه بايد د يوې هر اړخيزې کرنلارې برخې په توگه وکارول شي چې پکې فزيکي واټن، د گڼه گونو، ټرل شوي او د نږدې تماس د ترتيباتو څخه مخنيوی، ښه هوا درلودل، د لاسونو پاکول، د پرنجې او توخي پوښل، او نور ډير څه شامل دي. ماسک د فزيکي واټن بدیل ندي.

ماسک يو ساده خنډ دی ترڅو ستاسو د تنفسي څاڅکو نورو ته د رسيدلو مخه ونيسي. کتنې ښيې چې ماسک د څاڅکو خپرېدل کموي کله چې پوزه او خوله پوښول کيږي. دا يې په ډول پورې اړه لري، ماسک د روغ اشخاصو محافظت يا د راتلونکي ليردولو د مخنيوي لپاره کارول کيدی شي.

هيڅ داسې شواهد شتون نلري چې د ماسک اغوستل غير محفوظ وي يا دا چې دا د ستونزو لامل کيږي لکه د اکسيجن نشتوالی يا د کاربن ډای اکسايډ (CO₂) کچې زياتوالی وي. د روغتيا پاملرنې چمتو کونکي د ورته ستونزو پرته د ډيرو کلونو لپاره د اوږدې مودې لپاره ماسک اغوستی.

د روغتيا پاملرنې ټول کارکوونکي بايد معياري او د ليردولو پر اساس احتياطي تدابير تعقيب کړي لکه څنگه چې د روغتيا پاملرنې کې د انتاناتو مخنيوي او کنټرول لپاره د آسټراليا لارښودونو کې تشریح شوي دي. د COVID-19 ملي کلينيکي شواهدو کاري ټيم د اجماع سپارښتنه وړاندې کړې چې د روغتيا پاملرنې ټول کارکوونکي چې مستقيم د ناروغ پاملرنې چمتو کوي يا د ناروغ/پيږودونکي/اوسيدونکي ساحه کې د اشخاصو لپاره چې شکمن يا تايد شوي بايد P2/N95 د تنفس اله ته لاسرسی ولري.

دغې ويب پاڼه ته په منظم ډول لاسرسی ومومئ ترڅو د COVID-19 په اړه د آسټراليا حکومت غبرگون کې د کلیدي پرمختگونو په اړه با خبره پاتې شئ. SBS ستاسو په ژبه کې د COVID-19 په اړه يو لړ مالومات هم لري. تاسو کولی شئ د دولتي مالوماتو ژباړلو لپاره د موبایل تلفون غوښتنليکونه او براوزر هم وکاروئ. د هغه چا په لټه کې شئ چې ستاسو اړتياوي پوره کړي. په انګليسي ژبه اضافي مالوماتو ته د لاسرسی لپاره د www.australia.gov.au څخه ليدنه وکړئ.